

LİSE BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE

COŞKUN, Eyyup* -KARAKOÇ, Mehmet** - ZORBAZ, Kemal Zeki***
TÜRKİYE/TURCIЯ

ÖZET

Bu araştırma, lise birinci sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları ile bunları etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla İzmir ili, Buca ilçesinde yapılmıştır. Örneklem olarak farklı sosyoekonomik çevrelerde bulunan beş okuldan toplam 285 öğrenci seçilmiştir. Bu amaçla örneklem grubuna 31 sorudan oluşan bir anket formu doldurtulmuştur. Veriler SPSS programına girilmiş ve veri analizi frekans-yüzde ve çapraz tablo yöntemleri ile yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan öğrencilerden büyük çoğunluğu okumaktan hoşlanmakta ve kitap seçerken en çok kitabın ismine, tavsiyeye, kitap hakkındaki reklama bakmaktadır. Araştırmadan çıkan bir başka sonuca göre gençlerin en beğendikleri türlerin roman ve hikâye olduğu tespit edilmiştir. Yine araştırmada gençlerin en çok bilgi ve kültürlerini arttırmak için okudukları, okuma konusunda büyük çoğunluğun kimseyi örnek almadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yeterince kitap okuyamadığını söyleyenler ise bunu derslerden vakit bulamamaya ve televizyondan kopamamaya bağlamışlardır.

Genel itibarıyla öğrenciler, en son ne zaman bir kütüphaneye gittiklerini ya da kitap okuduklarını hatırlamamaktadırlar. Kütüphaneye gidenler de daha çok ders çalışmak ve ödevlerine kaynak bulmak için kütüphaneyi kullandıklarını dile getirmektedirler. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ayda bir kitap bile okumadığını; okuyanlarsa genellikle tanıtımı çokça yapılan popüler kitapları okuduklarını dile getirmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Okuma, okuma ilgisi, okuma alışkanlığı.

ABSTRACT

This study was conducted in Buca, İzmir to determine the reading habits and interests of the freshmen of the high school. The sample population is 285 students from 5 schools from various socio-economic status. Students answered the scale of 31 questions. SPSS was used to find out the data analysis and frequency tables.

* Yrd. Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü. e-posta: ecoskun2002@yahoo.com

** Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü. e-posta: mkarakoc@hotmail.com

*** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

The result shows that students love reading and they care about the title of the book the recommendation and publicity of the book while choosing it. They like novel and short story best. They read to learn and to broaden their horizon and most don't take anybody as the role model. Those who cannot read spend more time on watching TV. Students indicate that their should be more public libraries, more publicity on the books and more publication of the books for the high reading rate.

Students do not remember when they have gone to the library last and which book they have read last. Those who go to library say that they go to library to study their lesson and find references. Student exchange books with each other. Most do not read a book even in a month.

Key Words: Reading, reading interests, reading habits.

GİRİŞ

1. Okuma ve Okuma Alışkanlığı

Bilindiği gibi bilgi ve teknolojinin akıl almaz bir biçimde geliştiği günümüzde, bu gelişmelere bağlı olarak problemler de artmaktadır. Bu problemlerin çözümünde okumanın, özellikle de okuduğunu anlamının ve okumayı bir alışkanlık hâline getirmenin çok büyük yerinin olacağı açıktır.

Okumak, çağdaş olmanın ölçütlerinden biridir. Çağdaş ve yaratıcı düşünceye sahip, üretken, eleştirici, yapıcı, özgür düşünceye sahip bireylerden oluşan bir toplum istiyorsak, bireylere öncelikle okuma bilincini aşlamak zorundayız. Zira toplumun gelişmelere ve değişmelere kolaylıkla uyum sağlaması, özellikle yetişkinlere böyle bir bilincin aşılması ile olanaklıdır (Bircan ve Tekin, 1989: 393).

Bamberger'e (1990: 1-3) göre insan, bildiklerinin büyük bir bölümünü okuma yoluyla edinmektedir. Okuma, bilgi edinmede şimdiye değin aşılamamış bir araç olma niteliğini korumaktadır. Bu nedenle okuma alışkanlığının önemi çok büyüktür. Her ne kadar kitle iletişim araçları, bir konu ile ilgili ilk uyarıyı yaparlarsa da konunun derinleştirilmesinde ve kişi tarafından izlenmesinin devamında kitaplardan vazgeçilemez.

Okumanın, aydınlanma ve özgür düşünmenin, insanın varoluş sebebini anlamasının tek ve en etkin aracı olduğunu söyleyen İşeri (2005:13), okuryazarla 'okur' kavramını birbirinden ayırmak gerektiğini ve okur-yazar olan herkesin bizim algıladığımız anlamda okur sayılamayacağını dile getirir. Onun kastettiği okur, okuduğu metnin ana konusunu çözen, metnin iletisini anlayan ve eleştirebilen, bu eleştirilerini ve öğrendiklerini kendi yaşamına uygulayıp, çağın gereklerini yerine getiren aydın, görgülü, bilgili okurdur.

Okuma becerisiyle bireyler geçmiş ve gelecekle iletişim kurarak sınırsız bir yaratıcı güce ulaşabilirler. Bu sınırsız yaratıcı güçle zaman öncesine ve zaman sonrasına uzanarak düşünsel bir keyif alma, okumanın ileri amaçlarından biridir. Bu keyif alındığında insan mutlu olur ve okuma etkinliğini sürdürebilir. Okuma iletişiminde bulunmak demek, zaman sınırını aşarak, günümüzden üç bin dört bin yıl öncesinin olaylarını sanal bir ortamda yaşamak, Sokrates’le buluşmak, Herodot’la konuşmak, Dostoyevski’nin Soneçka’sını anlamak, günümüzü yorumlayarak yarınla dönük kestirmelerde bulunmak demektir (Güleryüz, 2002: 159).

Okuma, özgür ve aydın bir insan ve gelişmiş bir ülke olabilmenin en önemli şartlarından biridir. Okumanın alışkanlığa dönüşebilmesi için de ilgiye ihtiyaç vardır. İlgi yoksa başka bir ifadeyle okuma etkinliği, insanların bir ihtiyacını gidermiyorsa, ona bir fayda sağlamıyorsa okumanın bir davranış hâline gelmesini beklemek boş bir hayalden öteye geçemez.

Bamberger (1990: 16) de genç okuyucuların, okumanın önemini anladıkları için değil, daha çok kişiliğine ve zihinsel gelişme düzeyine uygun güdeleri ve ilgileri nedeni ile okuyacaklarını söyleyerek, ilginin okumadaki önemini vurgular.

Dökmen (1994: 30-33), okumak için başlangıçta kişinin belli sebeplerinin, yani belli ihtiyaçlarının olması gerektiğinin dile getirir. Günü adını verdiğimiz bu ihtiyaçların, kişinin okuma alışkanlığını kazanmasında ve sürdürmesinde önemli bir rol üstlendiğini, insanların okumasında ilginin çok büyük yerinin olduğunu söyler ve şöyle devam eder: “Kişiler, kitaba ve okumaya ilgileri oranında yönelirler ve ilgi duydukları alanda okurlar.” Çocukları ve gençleri iyi birer okuyucu yapmak istiyorsak, gözetmemiz gereken iki temel ilke vardır: Birincisi, çocuğun ya da gencin genelde ilgilendiği konuları bilmek; ikincisi, onlara bu konulara ilişkin kitaplar vermektir.

Okuma, toplumlarda gelişmişliğin önemli bir göstergesidir. Gelişmekte olan ülkemiz için de çocuk ve gençlerimizin okuma alışkanlığı kazanmaları daha bilinçli, çağdaş ve gelişmiş bir toplum olma yolunda atılacak en önemli adımlardandır. Okuma sevgisi ve ilgisini okuma alışkanlığı izleyecektir (Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004).

“Kişinin, okuma alışkanlık ve zevkini kazanmasında, kitabı sevmesinde ve günlük hayatının bir parçası hâline getirmesinde en önemli etken okul ve çevredir.” diyen Tekişik’a (1992) göre, Türk insanının az okumasının ve kitabı günlük hayatının ayrılmaz bir parçası hâline getirememesinin sebeplerinden bazıları şunlardır:

- a. Ülkemizdeki kültür politikalarının gelen iktidarlara göre değişmesi,
- b. Millî eğitim ve kültürden sorumlu olanların bu konuya gereken önemi vermemesi,

- c. Son yıllarda okuma alışkanlığına ve okuyan insana gereken değerin verilmemesi,
- d. Okul programlarının ağır ve gereksiz bilgilerle yüklü olması,
- e. Sınıf ve okul kütüphanelerinin bulunmaması; bulunanlardan da gereği gibi yararlanılmaması,
- f. Ülkemizde, ihtiyacı karşılayacak kadar çocuk kütüphanesi ve gezici kütüphane bulunmaması,
- g. Çocukların kütüphanelerden yararlanmaya ve kitap okumaya teşvik edilmemesi,
- h. Ailede anne babaların okuma ve kitap edinme alışkanlığına sahip olmaması ve bu konuda çocuklarına iyi örnek olmaması,
- i. Kitap fiyatlarının devamlı artması ve zevkle okunacak kitapların yazılmasının zorlaşması.

Ülkemizde okuma alışkanlığının istenilen düzeye ulaşamamasının en önemli nedenlerinden biri de kültürel değişimimizin çok hızlı olmasıdır. Gelişmiş toplumların sözlü kültür aşamasından, yazılı kültür aşamasına ve oradan da görsel kültür aşamasına sırasıyla ulaştıklarını söyleyen Yılmaz (1993: 48), okuma alışkanlığının yazılı kültürün bir ögesi olduğunu belirtmektedir. Gelişmiş ülkelerin bu sağlıklı geçişi sağlamış olmasına karşın, Türkiye, sözlü kültür döneminin çok uzun sürmesi ve bu arada gelişmiş ülkelerin yazılı kültür aşamasını tamamlayarak, görsel kültür aşamasına ulaşması nedeniyle yazılı kültürü gerçekleştirmeden kendini görsel kültür aşamasının içinde bulmuştur. Yazılı kültürü atlayarak sözlü kültürden görsel kültüre geçmek zorunda kalan Türk toplumunda, okuma alışkanlığı bu sebeplerden dolayı yeterli düzeyde değildir

1.2. Problem Durumu

Sürekli ve artan bir hızla değişen teknolojik gelişmeler kitle iletişim araçlarının önemini arttırsa da okumayla bu araçlar arasında büyük farklılıklar vardır. Filmler, radyo ve televizyon ile karşılaştırıldığında, okumanın benzersiz yararları vardır. Reklâm sorumlusunun lütfu ile kendisine sağlanan sınırlı türler arasından ya da güncel filmler arasından seçmek yerine, okuyucu bugünün veya geçmişin en iyi eserleri arasından bir seçim yapabilir. Kendisine en uygun zamanı veya yeri seçerek okuyabilir. Bunu istediği hızda yapabilir, yavaşlayabilir veya hızlanabilir, ara verir, tekrar okur veya durur canı istediğinde düşünür. İsteddiği şeyi, istediği zamanda, yerde ve biçimde okuyabilir. Bamberger (1990: 3), “Her ne kadar kitle iletişim araçları bir konu ile ilgili ilk uyardıyı yaparlarsa da, konunun derinleştirilmesinde ve kişi tarafından izlenmesinin devamında kitaplardan vazgeçilemez.” diyerek okumanın diğer etkinliklerden daha yararlı olduğunu dile getirir.

Göğüş (1983: 7-9), “Bugün insanlar, çok ve çeşitli yayınları izleyebilmek için okuma yollarını öğrenmek ve okuma becerisini kazanmak zorundadırlar. Okuma ile okuduğunu anlama, yorumlama, onları daha kolay bir biçimde sistemleştirme arasında doğrudan bir ilişki vardır. Çok okuyan bir insan, bunları daha hızlı ve kolay bir şekilde yapabilir.” diyerek okumanın önemini vurgular.

Bu çalışmada, lise birinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının ne düzeyde olduğu, okumalarında en çok neye önem verdikleri, niçin okudukları ya da okumadıklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmayla, yukarıdaki genel amaca bağlı olarak, lise birinci sınıf öğrencilerinin;

1. Kitap okumaktan hoşlanıp hoşlanmadıkları, hoşlanmıyorlarsa bunun sebepleri,
2. Kitap seçerken en çok nelerden etkilendikleri,
3. En çok hangi tür kitaplardan hoşlandıkları ve hangi nedenlerle okudukları,
4. Okuma konusunda kendilerini yeterli görüp görmedikleri,
5. Anne-babalarının ve öğretmenlerinin okumaları konusundaki görüşlerinin neler olduğu,
6. Okuma konusunda birilerini örnek alıp almadıkları,
7. Bir kitapta en çok önemsedikleri özelliklerin neler olduğu,
8. En fazla hangi tür yayınları okudukları,
9. Günlük gazete takip edip etmedikleri,
10. En son ne zaman kitap okudukları,
11. Evlerinde kitaplık olup olmadığı, varsa kaç kitabının bulunduğu,
12. En son ne zaman kitap almak için bir kitapçıya gittikleri,
13. Satın almadıkları kitapları nerelerden temin ettikleri,
14. En son ne zaman kütüphaneye gittikleri, gitmeyenlerin kütüphaneye gitmeme sebepleri,
15. Son bir yılda kaç kitap okudukları ve son okudukları üç kitabın ismi belirlenmeye çalışılmıştır.

2. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Dökmen’in (1994) 284’ü üniversite, 314’ü lise, 197’si ilköğrencisi, 48’i ise kütüphaneci ve öğretmenlerden oluşan bir uzman grubu olmak üzere, toplam 853 kişi üzerinde gerçekleştirdiği çok yönlü araştırmasında ana çizgileriyle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Lise ve üniversite öğrencileri, okumak için daha çok gazete ve mizah dergilerini tercih etmektedirler. Bilim ve kültür kitaplarına ise daha az ilgi göstermektedirler. Gerek lise, gerekse üniversite öğrencilerinin yarıdan fazlası, yeterince kitap okumadığını itiraf etmektedir.

Yine aynı çalışmada, ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin kütüphane kullanımına yönelik olarak;

1. Öğrenciler kütüphanelerden nasıl yararlanacakları konusunda sistemli bilgi verilmediği,
2. Öğrencilerin, kütüphanelerden nasıl yararlanacağını bilmediği,
3. Öğrencilerin kütüphaneyi yanlış amaçla kullandıkları,
4. Kütüphanelerin sayılarının ve niteliklerinin yetersiz olduğu sonucu çıkmıştır.

Akpınar'ın yaptığı bir çalışmada bulunduğu sonuçlar da oldukça ilgi çekicidir. Öğrencilerin % 6'sı bir yıl içinde hiç kitap okumamıştır. Bir yıl içinde 5 kitaptan fazla okuyanların oranı sadece % 31'de kalmıştır. % 59'u da son bir yıl içinde Türkiye'de popüler olan hiçbir kitaptan haberdar değildir. Öğrencilerin gazete okuma oranları, çok düşüktür; % 3'ünün evine hiç gazete alınmamakta, % 2'si gazetenin hiçbir bölümünü okumamakta, % 32'si spor ve magazin sayfalarını, % 11'i haber ve ekonomi sayfalarını, % 14'ü sanat sayfalarını, % 24'ü gazete eklerini okumaktadır (Akt. Gömleksiz, 2005).

Üniversite öğrencilerinin okuma ve yayın takip etme alışkanlıkları düzeyi, ilgileri, okuma problemleri ve okuma alışkanlığına ilişkin düşüncelerini inceledikleri çalışmalarında Esgin ve Karadağ (2000), öğrencilerin % 92'sinin yeterince kitap okumadıklarını düşündüklerini, bunu da itiraf ettiklerini söylemektedir. Yalnızca % 8'lik bir oran yeterince kitap okuduğunu düşünmektedir. Yapılan görüşmelerde öğrenciler, yeterince kitap okuyamama konusunda birçok neden ileri sürmüşlerdir. Bu nedenlerden en önemlileri, "Böyle bir alışkanlık kazandırılmamış olması" (% 36), "Derslerden zaman bulamıyoruz" (% 44), "Kitaplar çok pahalı" (% 15) ve "Kitap okumak ilgi çekici gelmiyor" (% 5) şeklindedir. Bununla birlikte, büyük bir oran (% 91) okuduğu kitapların kendisine yarar sağladığı konusunda hem fikirdir. Mavi (1995), yaptığı çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun roman, hikâye, şiir türü kitaplardan hoşlandığını tespit etmiştir. Öğrenciler ders kitabı dışında, genelde gazete ve dergi okumaktadır. Okuma alışkanlığını etkileyen nedenler arasında zaman yetersizliği, aile ortamı ve maddî olanaksızlıklar ilk üç sırayı almaktadır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Lise birinci sınıf öğrencilerinin kitap seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin dağılım tablo hâlinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Tablo 1: Öğrencilerin Kitap Seçiminde Etkili Olan Faktörlere Ait Dağılım

Kitap Seçimine Etki Eden Faktörler	<i>f</i>	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kitabın ismi	110	38,6	39,9	39,9
Kapağı	32	11,2	11,6	51,4
Hakkındaki reklâm	46	16,1	16,7	68,1
Kâğıdının kalitesi	1	0,4	0,4	68,5
Tavsiye	87	30,5	31,5	100,0
Toplam	276	96,8	100,0	
Hata-Boş	9	3,2		
	285	100,0		

Tablo 1'den anlaşılabilir olduğu gibi araştırmaya katılan öğrenciler için bir kitabın alınmasında ya da okunmasında etkili olan en önemli faktör % 39,9 ile kitabın ismidir. Daha sonra sırasıyla kitabın birileri tarafından tavsiye edilmesi % 31,5 ve % 16,1 ile kitap hakkında televizyonda ya da diğer kitle iletişim araçlarında yapılan reklâm, % 11,2 ile kitabın kapağının ilginç olması, en son da % 0,4 kitabın kâğıdının kalitesi gelmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin En Çok Hangi Tür Kitaplardan Hoşlandıklarını Gösteren Dağılım

En Fazla Hoşlanılan Türler	<i>F</i>	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Roman	157	55,1	56,3	56,3
Hikâye	38	13,3	13,6	69,9
Deneme	3	1,1	1,1	71,0
Biyografi	6	2,1	2,2	73,1
Gezi-İnceleme	10	3,5	3,6	76,7
Şiir	24	8,4	8,6	85,3
Bilimsel	18	6,3	6,5	91,8
Kişisel Gelişim	9	3,2	3,2	95,0
Diğer	14	4,9	5,0	100,0
Toplam	279	97,9	100,0	
Hata-Boş	6	2,1		
	285	100,0		

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 285 öğrenciden 6'sı bu soruya cevap vermemiş ya da yanlış cevap vermiştir. Geriye kalan 279 öğrenciden 157'si (% 56,3) en fazla hoşlandığı tür olarak romanı, 38'i (% 13,6) hikâyeyi,

24'ü (% 8,6) şiiri, 18'i (% 6,5) bilimsel kitapları, 10'u (% 3,6) gezi incelemeyle ilgili kitapları, 9'u (% 3,2) kişisel gelişim kitaplarını, 6'sı (% 2,2) biyografi türü kitapları ve 3'ü (1,1) denemeyi işaretlemişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyen öğrenciler ise korku-gerilim kitapları, tarihi kitaplar, mizah kitapları, sporla ilgili kitaplar, hayvanlarla ilgili kitaplar, polisiye kitaplar gibi kitapları sevdiğini yazmışlardır.

Tablo 3: Öğrencilerin Okuma Konusunda Kimi Örnek Aldıklarını Gösteren Dağılım

Örnek Alınan Kişi	F	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Anne	32	11,2	11,5	11,5
Baba	22	7,7	7,9	19,4
Öğretmen	42	14,7	15,1	34,4
Arkadaş	27	9,5	9,7	44,1
Hiç Kimse	156	54,7	55,9	100,0
Toplam	279	97,9	100,0	
Hata-Boş	6	2,1		
	285	100,0		

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin büyük çoğunluğu (156 kişi = % 55,9) okuma konusunda kimseyi örnek almadıklarını söylemektedirler. Öğrencilerin 42'si (% 15,1) öğretmenini, 32'si (% 11,5) annesini, 27'si (% 9,7) arkadaşlarını, 22'si (% 7,9) bu konuda babasını örnek aldığını söylemektedir. Bu durum da gösteriyor ki gençler kitap okurken çoğunlukla birilerini örnek almamaktadırlar. Öğretmenlerin örnek olma durumu yüzde 15'ler düzeyindeyken, anne ve babaların ve arkadaşların örnek olma oranı yüzde 10'lar civarındadır.

Tablo 4: Öğrencilerin Bir Kitapta En Fazla Önemsedikleri Özelliklere İlişkin Dağılım

En Fazla Önemsenen Özellik	F	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kitabın dilinin anlaşılır olması	115	40,4	41,7	41,7
Kitabın okunaklı olması, yazı karakterlerinin uygun olması	8	2,8	2,9	44,6
Görünüşünün ilgi çekici olması	27	9,5	9,8	54,3
Kitabın çok fazla uzun olmaması	15	5,3	5,4	59,8
İçerik olarak yaş düzeyine uygunluğu	111	38,9	40,2	100,0
Toplam	276	96,8	100,0	
Hata-Boş	9	3,2		
	285	100,0		

Tablo 4'ten anlaşılacağı gibi öğrencilerin bir kitapta en fazla önemsedikleri özellikler 115 kişi (% 41,7) ile kitabın dilinin anlaşılır olması ve 111 kişi (% 40,2) ile kitabın içerik olarak onların düzeylerine uygun olmasıdır. Kitabın görünüşünün ilgi çekici olması (% 9,8), kitabın çok fazla uzun olmaması (% 5,4), kitabın okunaklı olması (% 2,9) gibi özellikler daha az önemsenmektedir. Diğer özelliklerin onların bir kitabı sevmesinde ya da sevmemesinde çok fazla bir etkisi yoktur.

Tablo 5: Öğrencilerin Günlük Gazete Takip Edip Etmediklerini Gösteren Dağılım

Günlük Gazete Takip Etme	F	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Evet	164	57,5	59,2	59,2
Hayır	113	39,6	40,8	100,0
Toplam	277	97,2	100,0	
Hata-Boş	8	2,8		
	285	100,0		

Tablo 5'te görüldüğü gibi günlük gazete takibiyle ilgili soruyu cevaplayan 277 öğrenciden 164'ü (% 59,2) günlük gazete takip ettiklerini, 113'ü (% 40,8) günlük gazete takip etmediklerini belirtmişlerdir. Buna göre öğrencilerin yarıdan fazlası gazete takip etse de önemli bir kısmı (% 40,8) çeşitli nedenlerden dolayı günlük gazete takip edememektedirler.

Tablo 6: Öğrencilerin Hangi Sıklıkta Kitap Okuduklarını Gösteren Dağılım

Okuma Sıklığı	F	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Hiç okumam	10	3,5	3,6	3,6
Yılda bir	14	4,9	5,1	8,7
Yılda birkaç	71	24,9	25,8	34,5
Ayda bir	137	48,1	49,8	84,4
Haftada bir	43	15,1	15,6	100,0
Toplam	275	96,5	100,0	
Hata-Boş	10	3,5		
	285	100,0		

Tablo 6'dan anlaşıldığı gibi araştırma kapsamına giren öğrencilerin 137'si (% 49,8) ayda bir kitap okuduğunu belirtmiştir. 71'i (% 25,8) yılda birkaç kitap okuduğunu, 43'ü (% 15,6) haftada bir kitap okuduğunu, 14'ü (% 5,1) yılda sadece bir kitap okuduğunu belirtmiştir. 10'u (% 3,6) ise hiç kitap okumadığını söylemiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin En Son Ne Zaman Bir Kitapçıya Gittiklerini Gösteren Dağılım

Kitapçıya En Son Ne Zaman Gidildiği	F	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Bu hafta	22	7,7	7,9	7,9
Geçen hafta	42	14,7	15,1	22,9
Bir ay önce	75	26,3	26,9	49,8
Üç ay önce	28	9,8	10,0	59,9
Hatırlamıyorum	112	39,3	40,1	100,0
Toplam	279	97,9	100,0	
Hata-Boş	6	2,1		
	285	100,0		

Tablo 7'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ve bu soruya cevap veren 279 öğrenciden 112'si (% 40,1) en son ne zaman kitapçıya gittiğini hatırlamamaktadır. 75'i (% 26,9) en son bir ay önce bir kitapçıya gittiğini ve kitap satın aldığını, 42'si (% 15,1) en son geçen hafta içinde bir kitapçıya gidip kitap satın aldığını, 28'i (% 10,0) en son üç ay önce bir kitapçıya gittiğini, 22'si (% 7,9) en son daha bu hafta içerisinde bir kitapçıya gidip kitap satın aldığını beyan etmektedir. Buna göre araştırma kapsamına giren öğrencilerin yarıya yakını (% 40,1) en son ne zaman kitapçıya gittiğini ve bir kitap satın aldığını hatırlamamaktadır. Bu da bize öğrencilerin çoğunluğunun kitap okuma alışkanlığı olmadığı gibi kitap satın alma alışkanlığı da edinmediklerini göstermektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin En Son Ne Zaman Kütüphaneye Gittiklerini Gösteren Dağılım

Kütüphaneye En Son Ne Zaman Gidildiği	F	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Hiç	12	4,2	4,2	4,2
Bir gün önce	30	10,5	10,6	14,8
Bir hafta önce	66	23,2	23,2	38,0
Bir ay önce	63	22,1	22,2	60,2
Bir yıl önce	67	23,5	23,6	83,8
Hatırlamıyorum	46	16,1	16,2	100,0
Toplam	284	99,6	100,0	
Hata-Boş	1	0,4		
	285	100,0		

Tablo 8'de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin 67 tanesi (% 23,6) en son kütüphaneye bir yıl önce gittiğini söylemektedir. Öğrencilerin 66'sı (% 23,2) bir hafta önce, 63'ü (% 22,2) bir ay önce, 30 tanesi (% 10,6) bir gün önce, 46'sı (% 16,2) ne zaman gittiğini hatırlamadığını, 12 tanesi (% 4,2) ise şimdiye kadar 'hiç' kütüphaneye gitmediğini söylemektedir. Buna göre son bir ay içinde kütüphaneye gidenleri (159 kişi= % 56) hariç tutacak olursak anket grubunun büyük bir kısmı bir yıl ve daha uzun süredir kütüphaneye gitmemiştir. Bu da tek başına eğitim sistemimizin, inceleme-araştırma yapmaya gerek duymayan ve sadece ders kitaplarından öğrendikleriyle yetinerek okul hayatını tamamlayan öğrenciler yetiştirdiğinin önemli bir kanıtı olsa gerektir.

Tablo 9: Öğrencilerin En Çok Sevdikleri Kitapları Gösteren Dağılım

En Çok Sevilen Kitaplar	Yazarı	Kişi Sayısı
Bir Genç Kızın Gizli Defteri Serisi (1, 2, 3, 4, 5, 6)	İpek Ongun	34 Kişi
Mavi Saçlı Kız	Burçak Çerezcioğlu	28 Kişi
Çalıkuşu	R. Nuri Güntekin	24 Kişi
Harry Potter Serisi (1,2,3,4)	J. K. Rowling	16 Kişi
Şeker Portakalı	Jose Mauro De Vasconcelos	14 Kişi
Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	13 Kişi
Metal Fırtına	Orkun Uçar & Burak Turna	10 Kişi
Yaş Onyeddi	İpek Ongun	10 Kişi
Martı	Richard Bach	9 Kişi
Sefiller	Victor Hugo	8 Kişi
Robinson Crusoe	Daniel Defeo	7 Kişi
Yaban	Y. Kadri Karaosmanoğlu	7 Kişi
Simyacı	Paulo Coelho	6 Kişi
Acımak	Stefan Zweig	6 Kişi
Yüzüklerin Efendisi (1,2,3)	John Ronald R. Tolkien	6 Kişi
İçimizde Bir Yer	Ahmet Altan	6 Kişi
Hayatın İçinden	Cüneyd Suavi	5 Kişi
Sekizinci Renk	Gülten Dayıoğlu	5 Kişi
Çocuk Kalbi	Edmondo De Amicis	5 Kişi
Beyaz Diş	Jack London	5 Kişi
Falaka	Ahmet Rasim	5 Kişi

Tablo 9'da görüldüğü gibi, bu bölümde beş ve beşten fazla kişi tarafından tercih edilen eserler yer almıştır. Buna göre; **“Bir Genç Kızın Gizli Defteri Serisi”** 34 kişi, **“Mavi Saçlı Kız”** 28 kişi, **“Çalhuşu”** 24 kişi, **“Harry Potter Serisi”** 16 kişi, **“Şeker Portakalı”** 14 kişi, **“Dokuzuncu Hariciye Koğuşu”** 13 kişi, **“Metal Fırtına”** ve **“Yaş On Yedi”** 10’ar kişi tarafından, diğer sayılanlar da 9 veya daha az kişi tarafından tercih edilmiş ve araştırma kapsamındaki gençlerin en çok sevdikleri kitaplar olarak tespit edilmişlerdir.

“Sefiller”, “Robinson Crusoe”, “Çocuk Kalbi”, “Acımak”, “Yaban”, “Falaka” gibi Türk ve Dünya klasiklerinden kitaplar yukarıdakilere göre daha az tercih edilmiş ama yine de çok okunan kitaplar olmuşlardır. Bulgulara göre, öğrenciler tarafından çok tercih edilen kitaplar, son zamanlarda popüler olan ve tanıtımı diğerlerine oranla daha çok yapılan; **“Bir Genç Kızın Gizli Defteri Serisi”, “Mavi Saçlı Kız, Harry Potter Serisi”, “Şeker Portakalı”, “Metal Fırtına”, “Yaş On Yedi”, “Yüzüklerin Efendisi Serisi”, “Simyacı”, “Martı”, “İçimizde Bir Yer”, “Hayatın İçinden”, “Sekizinci Renk”, “Beyaz Diş”** gibi kitaplardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

➤ Araştırmaya katılan gençlerin kitap seçimine etki eden en önemli faktörler sırasıyla şunlar olmuştur: Kitabın ismi, kitabın birileri tarafından tavsiye edilmesi ve kitap hakkında televizyon ve diğer kitle iletişim araçlarında yapılan reklam. Bu da gösteriyor ki, bir kitabın tercih edilir olması için kitaba koyulan ismin gençlerin ilgisini çekecek bir isim olması gerekmektedir. Daha sonra kitapla ilgili tavsiyelerin ve reklamların ve sonra da kapağının okuyucuyu çekecek şekilde tasarımının önemi gelmektedir.

Bu konuda Zengin (2003: 131-149) de çalışmasında gençlerin kitap seçiminde tavsiyenin önemli bir yerinin olduğunu tespit etmiştir. Gençlerin birbirleriyle etkileşimde bulduklarını, okudukları eserleri birbirlerine tavsiye etmek suretiyle kitap okuma alışkanlıklarını geliştirdiklerini söylemiştir.

➤ Araştırmada, gençlerin en fazla roman türü kitaplardan hoşlandıkları görülmüştür. Bundan sonra sırasıyla hikâye ve şiir türü kitaplar gelmektedir. Deneme türü kitaplar, gençler tarafından en az tercih edilen kitaplar arasında yer almıştır. Bu sonuçtan hareketle, uygun roman ve hikâyeler seçilmesi yoluyla, gençlere kitap okuma alışkanlığı kazandırılabilceği söylenebilir.

Gönen ve arkadaşları da yaptıkları araştırmada (2004), çocukların en fazla roman ve hikâye türünü okuduklarını tespit etmişlerdir.

➤ Öğrencilerin büyük çoğunluğu, okuma konusunda kimseyi örnek almadığını söylemektedir. Öğretmenlerini örnek aldığını söyleyenlerin oranı yüzde 15’ler düzeyinde seyrederken, anne ve babasını ya da arkadaşlarını örnek aldığını söyleyenlerin oranı ise yüzde 10’lar civarındadır. Kısacası öğrenciler okuma konusunda kimseyi örnek almamakta ve kendi kendilerine okumaya